

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת וישלח

אדמות של היאדים הקטנים...

גיליון מס' 75

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/וישלח גדלותם של הילדים הקטנים...

ירושלים של מעלה, עיר קטנה בכמות ורבה באיכות, שנת תרצ"ו.
מגיפה של מחלת עיניים קשה השתוללה בחוצות, רוב החולים
במחלה סבלו מעיניים אדומות ודומעות לתקופת מה, ובדרך כלל –
אחר כך התעוורו. המחלה הפכה רבים וטובים מבני ירושלים –
בעיקר הילדים – לסומים ההולכים באפילה, וכל מזור ותרופה לא
נמצא לה. באותם ימים, התגורר בירושלים עלם חמודות בשם
בצלאל, ילד צעיר לימים בן 10 בלבד, עם אמו האלמנה מרת שרה
רחל, שגידלה אותו במסירות עילאית בתנאי החיים הקשים ששררו
באותה עת. כבר בהיותו ילד רך בשנים ניכרו כשרונותיו העצומים,
אהבתו הגדולה לתורה והתמדתו הנדירה.

כשפרצה מגיפת מחלת העיניים, היו מעייניו של אמו נתונים רק
לדבר אחד: לשמור את בנה מהמחלה הקשה לבל תדבק בו
חלילה, למען ימשיכו עיניו לראות ולהעניק לו את היכולת ללמוד
תורה בהתמדה, כדרכו. על זאת התפללה בכל עת, היא הרחיקה
אותו מכל אדם שנדבק במחלה, ואף רקחה מרקחות בריאות
האמורות לשמור על בריאות העיניים.

אלא שביום מן הימים, לגודל הצער והכאב, את אשר יגורה בא. בנה
האהוב חזר מתלמודו ובפיו בשורה קשה מנשוא. 'אמא', אמר הילד,
'העיניים כואבות לי מאוד!' האם הביטה בו בחרדה, בחנה את עיניו
במבט מודאג ומתוח, ומיד ראתה את כל סממני המחלה: העיניים
אדומות ודומעות, נפוחות וסגולות. בנה היקר והאהוב לקה במחלת
העיניים הקשה, מי ידע אם עוד ניתן להציל את מאור עיניו!

היא מיהרה לחוש עמו לרופא, שלצערה ולחרדתה – הסכים
לאבחנה האימהית, ואישר שבנה היקר לקה במחלת העיניים
הנוראה, והוא בדרכו לעיוורון מוחלט. נוכח הבשורה הקשה פרצה
האם בבכי מר, כל חלומותיה ושאיפותיה לצמיחת בנה בתורה נגוזו
כחלום יעוף, בנה הופך לעיוור שלא יוכל לקרוא צורת אות!
שבורים וחלשים שבו האם ובנה לביתם, אך האם החליטה כי לא
תרים ידיים, ותתפוס אומנות אימותיה בידיה ובפיה, לחונן פני בורא
עולם על זכות הראיה של בנה האהוב. היא הניחה את בנה היקר
בעגלה – כדי שיוכל לבוא עמה למרחק רב, ויצאה בהליכה רגלית
מירושלים בואכה בית לחם, מרחק הליכה של כשעתיים, אל קברה
של האמא של כולנו, רחל אמנו.

בבואה שמה, נתנה האם דרור לדמעותיה, והחלה להתייפח בבכי
ובתחנונים על מאור עיניו של בנה. 'אבא שבשמים!' – קראה בזעקות
שבר, 'אנא הצל את עיני בני היקר! הוא כה צעיר, בראשית ימיו, כמה
נורא ועצוב יהיה אם מאור עיניו יכבה עכשיו, והוא יישאר עיוור לנצח!
והלא שאיפתו היחידה היא להתעלות בתורה, איך יעשה זאת בלי
עיניים בריאות ובהירות?! אנא, השב את מאור עיניו, החדר לו את
היכולת להביט ולקרוא, גל עיניו למען יוכל לגלות נפלאות
מתורתך!' – התחננה בבכי תמחורים.

ואף בנה הצעיר הצטרף עמה, וגעה בבכיה נרגשת: 'רבנו של עולם,
והאר עינינו בתורתך! כל מה שאני מבקש הוא לשוב ולראות, למען
אוכל ללמוד תורה!' – ובעוד הוא מתייפח ומתפלל ודמעותיו נוגעות
בדמעותיה של אמו, פתח הילד וקרא בקול לא לו, כשהמקום הופך
לחרדת אלוקים לנוכח התחייבותו המפורשת:

'אבא יקר, א-ל רחום וחנן! אם רצונך ליטול ממני את מאור עיניי, אני
מוותר מראש על הזכות לראות את העולם. אני מוכן להקריב את
הזכות לראות כל מה שקורה סביבי, את כל העולם היפה שבראת,

את כל המאכלים שיצרת, אפילו את הזכות לראות ולהתרועע עם חבריי, ואפילו – קרא הבן וקולו נסדק – 'אפילו את הזכות לראות את אמי האהובה, משענתי היחידה בחיי. רק דבר אחד אני מבקש, רק תחינה אחת: שאוכל לראות את דברי התורה! שאיפתי היחידה היא לעסוק בתורה, והלא עודני עלם צעיר שעושה צעדים ראשונים בעולם התורה המתוק! תשוקתי הבוערת, רצוני הכנה, כל לבי ונפשי מבקשים לגדול ולצמוח בתורה, אנא השב לי את מאור עיניי למען אוכל להביט ולקרוא בספרים הקדושים, ללמוד בהם באהבה ובחיבה. זאת בקשתי האחת והיחידה – מאור עיניים בשביל ללמוד תורה, על כל השאר אני מוותר בחפץ לב' – קרא הילד בהתרגשות עצומה, ובכה בכי מר...

עוד שעה ארוכה בכה הילד והתפלל, שב על התחייבותו ורצונו לראות רק את דברי התורה, על כל השאר הוא מוותר. מתוך בכיו נפל ונרדם בעגלה, והמשיך בשנתו גם בשובו הביתה, על מיטתו. ויהי בבוקר, עם קרני שמש ראשונות, הלא יאומן קרה. הילד קם ממיטתו, מזנק בשמחה, שואג באושר: 'אמי היקרה', צעק הילד בשמחה גלויה ובהתרגשות אדירה, 'אני רואה, אני רואה! העיניים פועלות כרגיל, אני רואה כתמול שלשום, לפני בוא המחלה!' באמת אמרו, לא היה יום עליז בביתו של הילד, כמו אותו יום של הישועה המופתית. עיני הילד שאך אמש היה עיוור כמעט לחלוטין, הברואו כבמעשה ניסים ממש. האם המאושרת בגין הישועה הגדולה והפלאית, הודתה לה' מעומק לבה על הנס המופלא, בעוד בנה מתחיל לעמוד בהתחייבותו, ולשמור את מאור עיניו למטרה אחת בלבד – לעסוק בתורה!

ברבות הימים גדל הילד והחכים, והיה לתלמיד חכם נודע. הוא הגאון רבי בצלאק ד'ולטי זצ"ל, לימים רבה של ירושלים. כשהיו משבחים באוזני אמו את שקידתו המופלאה בתורה, הייתה משיבה

ואומרת: 'אינכם יודעים כמה דמעות ובכיות, זעקות ותפילות, עלו לו לבני רבי בצלאל כדי שיגיע לאן שהגיע...' , כשהיא מתכוונת לאותו ערב דרמטי בקבר רחל, אז זעק הילד על מאור עיניו, התחייב להשתמש בהן כדי לעסוק בתורה, ואכן – דמעותיו ותפילותיו זיכו אותו בנס מדהים!

סיפור מפעים זה, שסיפר הרה"ג ר' זונדל שטרן שליט"א, כפי ששמעו מאמו ששמעה את הסיפור מפיה של אמו של הרב ד'ולטי, מוכיח עד כמה גדול הכח של כל ילד אם רק ישאף, ירצה, יבקש ויתפלל, ויהיה מוכן להקריב הכל למען המטרה העילאית – לעלות ולצמוח בתורה. כי לילדי תשב"ר יש כח שאי אפשר לעמוד בפניו, וכשהם מתפללים ומבקשים, מתייפחים בדמעות ומתחננים מעומק הלב – הם יכולים הם לפעול למענם ולמען אחרים, למען עם ישראל כולו!

*

הילדים הם המגנים עלינו, הם השומרים עלינו. כתוב בגמרא (שבת): 'אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן'. בעצם, חז"ל אומרים לכל אחד מאיתנו: 'אם אתה מחפש לדעת בזכות מה העולם מתקיים ומתקדם, נשמר ומתפתח – היכנס לחדר הילדים בביתך ותרקוד משמחה בראותך אותם! כי הילדים שלך – הם המגנים עליך, על משפחתך, על העולם כולו!' כי בכל פעם שפה קטן נפתח, משמיע ברכה או לומד פסוק, עם הפה הנפתח נפתחים גם שערי השפע לעולם כולו. בכל פעם שילד או נער צעיר משנן משנה או סוגיא – מושפע לעולם שפע רב שלא נוכל לתאר. ועל אחת כמה וכמה, שבכל פעם שילד המתקרב לגיל מצוות, וכבר מסוגל ללמוד סוגיות שלמות ולשנן בהתמדה, והוא אכן שקוע בתורה – נעות אמות הסיפים בשמי מעל, והעולם כולו זוכה במתנות יקרות וכבירות. זהו כח ייחודי שיש רק לילדינו!

*

את אותו כח, של ילדים שכוחם בפיהם והם מקיימים את העולם, גייס יעקב לעזרתו לפני הליכתו למפגש הטעון עם עשיו אחיו, המתואר בפרשת השבוע. יעקב אבינו אמר 'זיהי לי שור וחמור...', והשאלה כמו נזעקת מאליה: לשם מה הזכיר יעקב עובדה זו? הרי זה בדיוק מה שיכעיס את עשיו שעינו צרה בהצלחת יעקב! מדוע בחר יעקב להזכיר שיש לו שור וחמור – שהוא בעל נכסים, והרי זה מנקר את עיני עשיו ומבעיר את חמתו?! שאלה זו מבוארת יפה בדברי המדרש, המגלה את כוונתו הנסתרת של יעקב בדבריו. במילים שור וחמור, התכוון יעקב לרמוד על שני בניו – על יוסף הצדיק, עליו נאמר 'בכור שורו', ועל יששכר בנו, עליו נאמר 'יששכר חמור גרם'. שני בניו אלו מיוחדים בחיבור החזק שלהם עם לימוד התורה, יוסף היה לומד עם אביו, ויששכר – הוא שבט עמלי התורה. בבואו לקראת עשיו אחיו, מבקש יעקב להביע את גבורתו, למען יידע עשיו כי לא יוכל להכניעו. לפיכך – מבאר בספר 'באר יוסף' – הוא מזכיר את שני בניו אלו, את שני הילדים שכוחם בפיהם ובעמל תורתם. כביכול הוא אומר לעשיו: 'אל תתעסק אתי, יש לי זכויות של ילדי שעוסקים בתורה, והכח הזה הוא ההגנה הכי טובה וחזקה בעולם!' (הרב אשר קובלסקי שליט"א)

*

תינוקות של בית רבן – תעודת ביטוח...

גילוי זה, המעיד על העוצמה האדירה שבפי ילדינו, זוכה לחשיפה מהדהדת ונוקבת, במילים חדות וברורות שאין כמותן לבטא את הכח הכביר שבלימוד התורה של ילדים. וכך מגלה המדרש (בראשית רבה ס"ה, כ'), כי קולם של ילדי ישראל העוסקים בתורה, הוא תעודת הביטוח של עם ישראל כולו! זה הדבר ששומר ומגן עלינו, קול תורתם מביא הדים של השפעות ברוכות לעולם!

זה לשון המדרש: "אמר רבי אבא בר כהנא: לא עמדו פילוסופין בעולם כבלעם בן בעור וכאבנימוס הגרדי. נתכנסו כל עובדי כוכבים אצלו. אמרו לו: תאמר שאנו יכולים לידווג לאומה זו? אמר: לכו וחזרו על בתי כנסיות ועל בתי מדרשות שלהן, ואם מצאתם שם תינוקות מצפצפין בקולן, אין אתם יכולים להדווג להם, שכך הבטיחן אביהן ואמר להם: הקול קול יעקב, בזמן שקולו של יעקב מצוי בבתי כנסיות, אין הידיים ידי עשו, ואם לאו, הידיים ידי עשו, אתם יכולים להם".

כלומר: אף הנשק המתקדם ביותר, גם הפיתויים החזקים ביותר, ואפילו גיוס כולל של כלל אומות העולם כנגד עם ישראל הקטן – דבר לא יצליח להכחיד את עם ישראל חלילה, אם כוחם של תינוקות של בית רבן עודו בפיהם, אם ילדים רכים בשנים עוסקים בתורה, כי הם מגנים ושומרים עלינו!

*

האלשיך הקדוש אומר שהתינוקות של בית רבן מצילים את הדור ומגנים עליו כמו הצדיקים הגדולים המגנים על הדור בחייהם. וזה לשונו: "והוא כי השני סוגי צדיקים שלא יחסרו בכל דור להגן, הלא המה האחד מהגדולים כמו שאמרו חז"ל, שאין לך דור שאין בו כאברהם יצחק ויעקב לפי הדור, והשני הוא תינוקות של בית רבן שמפריח זכות הבל פיהם". (אלשיך, ישעיה י"ד ח' ד"ה וזה יאמר)

*

דוד המלך ע"ה אומר: "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צוררך להשבית אויב ומתנקם" (תהילים ח'ג). ומסביר המלבי"ם: העוללים והיונקים האלה, למרות חלישת חומרם, מפיהם יסדת עוז. כח הדבור הנטוע בפיהם ודיבורם השכלי הוא היסוד של העוז (הכח), כי בו נשלמה המציאות כולה, בו התקבצו כל מעשי בראשית, כאילו הוא היה יסוד הבנין, עיקרו ושורשו. וכל הנבנה זולתו מן הארץ עד

המון הכדורים הרבים אשר בשמים, הם רק עמודים ואדנים, ענפים
ובדים ופארות אל היסוד והשורש הזה, אשר הוא צור הבריאה ויסוד
המציאות. והיסוד הוא עיקר הבניין, וה' לקח מפי העוללים את יסוד
לעוזו נגד צורריו. בכח לימוד התורה ואמירת התהילים של "תינוקות
של בית רבן" להשבית את אויבי ה' וצורריו ואת אויבי ישראל.

*

בספר ראשית חכמה (פרק גידול בנים) כתב דרש מדהים: "לשון רכה
תשבר גרם" (משלי כ"ה ט"ו) – לשון התינוקות בתורה שהיא רכה שוברת
כחן של צרות שהן חזקות כעצם, וסימן תשב"ר גר"ם 'תינוקות' של
'בית רבן' גזרות 'רעות' מבטלין".

*

בזכות תינוקות של בית רבן...

לפנינו מספר מקורות שהביא הגאון הרב בן ציון מוצפי שליט"א
בעניין הכוח האדיר שיש לתינוקות של בית רבן.
במסכת כלה (פרק ב הלכה ט) כתוב: "תאנא בכל יום מלאך יוצא מלפני
הקדוש ברוך הוא לחבל את העולם ולהפכו כמו שהיה, אלא כיוון
שהקב"ה מסתכל בתינוקות של בית רבן ובתלמידי חכמים שיושבים
בבתי מדרשות, מיד נהפך כעסו לרחמים, אמר אביי לרב פפא לא
מתקיים העולם אלא בהבל תינוקות של בית רבן, אמר לו רב פפא
ושלי ושלק מה? אמר לו אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו
חטא".

ובמסכת שבת (ק"ט, ב) אמר רב המנונא לא חרבה ירושלים אלא
בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן, שנאמר (ירמיהו', י"א) "שפך על
עולל בחוץ". מה טעם שפך? משום שעולל בחוץ. ואמר רב יהודה
אמר רב אל תגעו במשיחי אלו תינוקות של בית רבן, ואמר ריש
לקיש משום רבי יהודה נשיאה אין מבטלים אותם אפילו לבנין בית
המקדש. וכל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן מחריבים אותה.

ובזוהר הקדוש (ויקרא י"ז, ב') כתב שם מאמר קורע לב על החורבן, שהקדוש ברוך הוא געה בבכיה נוראה ואמר אוי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתני את בני ידידי לבין אומות העולם, ובאה השכינה הקדושה לצאת אתנו בגלות ואמרה לפניו "הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה, אתה השם אהוב נפשי, שכל נפשי ונפש הצדיקים בני דבוקים בך, איך תרעה ותפרנס את העולם מעומק הנחל העליון שאינו נפסק? כי מי יוריד את השפע מהעדן העליון? איכה תרביץ בצהריים, איך תפרנס את כל הבריות בעולמך? כי כשהיינו יחד היו יורדים השפע והברכה לכולם, ואני הייתי מחלקת לכל באי עולם ומה יהיה עתה?"

השיב לה: אם לא תדעי לך היפה בנשים, אם אין את מקבלת שפע הנך יפה רעיתי וטובת לב ועין, צאי לך בעקבי הצאן אלו הצדיקים שנרמסים בעקבים בגלות והם מקיימים את העולם, "ורעי את גדיותיך" אלו תינוקות של בית רבן, שהם יקיימו את העולם והם נותנים כח לשכינה בגלות, ומשכנות הרועים אלו הבתים שבהם הם לומדים תורה.

כמו כן בתיקוני הזוהר (תיקון ה') אמר על שילוח הקן אפרוחים אלו הצעירים הלומדים תורה, או ביצים אלו תינוקות של בית רבן, שרק בגללם השכינה שורה על ישראל, והם גורמים חיבור בין ה' יתברך לבין השכינה, וכתב עוד בזוהר חדש (בראשית י"ג, א.) כי בדור האחרון יהיו צרות רבות "ויהיו חצופים ועדי פנים, ותשתכח התורה, ואין דורש ואין מבקש, ויהיו יתומים בלי אב, בלי חכם מורה, ולא תלמיד הוגה, והמתעורר לבו בתורה יהיה נבזה וחדל אישים, ווי לאותו הדור. ואין אותו הדור מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן."

*

קדושת תשב"ר – יותר מקדושת בית המקדש!

כתב המהר"ל בספרו "נתיבות עולם" (נתיב התורה פרק י): "כי קדושת תינוקות של בית רבן וקדושת בית המקדש דומים, רק כי קדושת תינוקות של בית רבן הוא גדול יותר, ושניהם יש בהם קבלת קדושה. קדושת בית המקדש היא חל על עצים ואבנים בלבד, וקדושת תינוקות של בית רבן היא התורה חלה על אדם שהוא בעל נפש, והיא גם כן קדושה גמורה מפני שהיא בלא חטא כמו בית המקדש".

*

ילדים יקרים! מתברר שקיומנו בעולם, הזכות שלנו לחיות ולהתקיים ולהתפתח, הגורל של הורכים, של המשפחה ושל עם ישראל כולו – הכל תלוי רק בכם! ניתנה לכם מתנה יקרה, לשאת באחריות הכבירה לשמור ולהגן על כולנו ולזכות אותנו בשפע שמימי. אל תנוחו לרגע, הרבו בתורה ושאו תפילות, התמידו בתורה והרבו בתחנונים, החיים שלנו תלויים בכם!

ילדים יקרים! יש לכם ביד את הנשק החזק בעולם, את הפה הקדוש והטהור שלכם, שיכול להוביל אתכם להצלחה אדירה ולהגשמת כל משאלותיכם. אנא, הרבו להתפלל על עצמכם, שתצליחו להתמיד בתורה ושהבורא יאיר עיניכם בה, שתהיה לכם חברה טובה ואיכותית, שתזכו להבנה בהירה וטובה, שתזכו להגשים את משאלות ליבכם ולצמוח לשם ולתפארת! הוסיפו והתפללו על הורכים, על המשפחה, ועל כולנו, שנזכה תמיד להיות שמורים ומוגנים בזכותכם, שאתם – השומרים שלנו ותעודת הביטוח שלנו – תעמדו בתפקידכם ברוב עוז וגבורה, ושהבורא יפתח לכולנו את שערי השפע בתמידות, וירעיף עלינו ישועות יקרות ונפלאות! (הרב אשר קובלסקי שליט"א)

*

חובה עלינו כהורים ומחנכים, הזוכים לגדל בבתיהם את מגיני הדור ונושאי זכויותיו, כמה זכות ואחריות מוטלות עליהם להעניק לילדים את כל הכלים, להתמסר אליהם, לשמור על חינוכם המיטבי, להתפלל להצלחתם בכל עת ולוודא את צמיחתם לתפארת. בכך הם מעניקים את המעטפת הטובה לאלה שהבל פיהם מגן על העולם, ומזכה את יושביו בשפע טובה וברכה!

*

לסיום, דברים שכתב אחד מגדולי ישראל:
"הניצחון על הרשעה שבעולם יהיה רק על ידי כח התורה, שמתעוררת על ידי תינוקות של בית רבן, כשהיא מושלת בתקופת הילדות, רק היא לבדה בנשמתן, שהיא אך היא הנה הטוב הגמור, המכריע את כל הרע לטוב".

שבת שלום!

העלון מוקדש
להצלחת התורם וכל משפחתו
ברוחניות ובגשמיות

ולעילוי נשמת סבי ר' יוסף בן סוליקה דדון ז"ל
ומרת נעמי רות בת גרשון ע"ה

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com